

Enschede tentoonstellingsstad 1908-1962 (III)

Elrate 1927

De grote Elektriciteits- en Radiotentoonstelling, de ELRATE, werd van 1 t/m 5 oktober 1927 gehouden in het Volksparkgebouw te Enschede. Deze tentoonstelling werd op zaterdagmiddag 1 oktober officieel geopend door burgemeester Edo Bergsma, in tegenwoordigheid van een groot gezelschap. Onder de genodigden bevonden zich mevrouw Bergsma, leden van het college van Ge-deputeerde Staten van Overijssel, wet-houders, raadsleden en de gemeentesecretaris van Enschede, het voltallige gemeentebestuur van Lonneker en vertegenwoordigers van de gemeenten Borculo, Borne, Denekamp, Diepenheim, Hengelo, Losser, Neede, Oldenzaal, Ruurlo, Weerselo en Wierden. Ook directies van verschillende electriciteitsbedrijven in de omgeving waren aanwezig, evenals vertegenwoordigers van de Kamer van Koophandel en Fabrieken, de Nederlandsche Maatschappij voor Nijverheid en Handel, de Middenstandsverenigingen, de Fabrikantenvereniging, de Ambachtsschool voor Enschede en Omstreken, de Bond van Huisvrouwen, de Boerendochtersvereniging, de Huishoudschool en de Landbouwhuishoudschool. In zijn openingsrede ontpopte burgemeester Edo Bergsma zich als een ware koopman. Zo zei hij o.m.: *Het is mij alsof ik op de jaarbeurs te Utrecht voor een stand sta en de voortschuifelende bezoekers aanroep met het stereotiepe: „Heeft u ook interesse?”*

Hij stak een lofrede af voor het gebruik van electriciteit met een overvloed aan voordelen die het gebruik daarvan kon bieden. Hij trad op als opper-distributeur die zorgde voor dagelijkse toevoer van stroom: *Op mijn jaarbeurs-stand heb ik echter meer dan interesse verdiend. Stevige sterkstroom, duizendtallen eenheden dik, kan ik leveren en daar kunnen duizenden paardenkrachten mee geleverd worden; hoe meer, des te goedkoper per stuk. Gehele fabrieken kunnen er mee gedreven worden. Wat een gespoek en gestook en gestuif minder in de fabriek en wat een verbetering van de atmosfeer in de stad waar veel minder rook de lucht onzuiver maakt! Als ieder van mij maar genoeg kocht, dan zoudt u, zeer geachte dames, geen vlekje roet meer op het wasgoed vinden en ge zoudt het rustig buiten te bleken leggen en reuze goedkoop zou de grote centrale te Hengelo aan Enschede*

stroom verkopen en reuze goedkoop zouden wij u die stroom weder verkopen, met, zoals wij met alles doen, maar een spoortje winst, die bovendien u allen geachte mede-ingezetenen, weer ten goede komt.

Dames en heren, even sprak de koopman in mij, zo vervolgde de burgemeester, wie, die jaren in Twente woont, zou niet een beetje koopman worden, dat zit hier in de lucht.

Hij noemde ook nog enige cijfers over het gebruik van electriciteit. In 1906 was het vermogen van de Enschedese centrale 400 kilowatt met een verbruik van 237.000 KWU. In 1927 was dit al 6500 kilowatt met 13.000.000 KWU.

Deze kaart met bijbetaling van 10 cent aan de Cassa in te wisselen tegen een officieel toegangsbewijs.

Vrijkaartje ELRATE 1927.

Opperkoopman

Edo Bergsma eindigde zijn toespraak met de woorden: *Gij allen moet zien en kunt leren; ik ben er van overtuigd, het zal u ten goede komen, het zal de gemeenschap ten goede komen en daarin zal zich verheugen de opper-koopman in elektrische energie, die de eer had nu tot u het woord te mogen richten.*

Moge deze tentoonstelling strekken tot groot algemeen nut en de moeite belonen van hen die haar hebben ingericht en moge zij er in slagen meer en meer elkeen te doen profiteren van al het voordeel, al het gemak, al het nut, dat de elektrische stroom ons geven kan. De tentoonstelling verklaar ik hiermee te zijn geopend.

Deze tentoonstelling moet een verrassend mooie indruk gemaakt hebben. De allernieuwste snufjes op het gebied van electriciteits- en radio-artikelen werden hier in stands van verschillende leveranciers getoond. In „het elektrische huis” werden demonstraties gegeven met vele huishoudelijke apparaten. Het geheel was prachtig geïllumineerd, zoals nog nooit in Twente was gezien.

Tijdens de tentoonstelling werden lezingen gehouden door vier prominenten op het gebied van electriciteit:

1. Dr. ing. N.A. Halbertsma: „Hoe zien wij het beste?”
2. J.F. Feige: „Beter licht met minder stroom”.
3. Ir. L. Ch. Pabon: „Stroomverbruik in de huishouding”.
4. R. Swierstra: „Draadloze telefonie en telegrafie (radio)”.

De toegangsprijs van de tentoonstelling bedroeg voor de avonden 25 cent en 50 cent voor de gehele dag. Vrijkaarten konden met bijbetaling van 10 cent bij de kassa worden ingewisseld tegen een officieel toegangsbewijs. Uit de genummerde toegangsbewijzen werden bepaalde geluksnummers getrokken, waarop fraaie prijzen beschikbaar werden gesteld zoals straalkachels, stofzuigers en radio's.

Opstel

Voor de leerlingen van de scholen in Enschede en Lonneker werd een wedstrijd gehouden onder het motto: „Wie maakt het beste opstel”. Voor het beste opstel werd een Philips radio beschikbaar gesteld. De jury bestond uit de heren S. Lezer en T. v.d. Blink, inspecteurs van het lager onderwijs te Enschede en Lonneker en A. Lengton, directeur van het gemeentelijk electriciteitsbedrijf. Wie het beste opstel maakte vermeldt de historie helaas niet.

Ook werd er tijdens de tentoonstelling gezorgd voor enige ontspanning. Er kon worden gedanst op een 400 m² grote sprookjesachtig verlichte dansvloer, op muziek van het grote elektrische Parijse wonderorgel „Honki Ponki”. Er was een rad van avontuur en een Münchner Ratskeller.

Er werd gerekend op 10.000 bezoekers. Hoewel dit aantal niet helemaal werd gehaald - er kwamen 9.387 bezoekers - werd de ELRATE een groot succes. De tentoonstelling was immers een prachtige reclame voor het gebruik van elektrische apparaten, waarvan er vele door de verschillende exposanten werden verkocht. Ook werden er goede kontakten gelegd. De exposanten waren dik tevreden over de behaalde resultaten. Op woensdag 5 oktober 1927, 's avonds om 11.00 uur, werd de ELRATE gesloten, waarna een groot „Zweeds nachtfeest” werd gehouden tot ver na middernacht, met ruim 500 personen.

T. Wiegman.

Bron: Archief Jac. Kleiboer, gemeente-archief Enschede.

ELITE

In 'n Sliepsteen' nr. 10 stond een artikel over de in 1926 in het Volkspark gehouden landbouwtentoonstelling ELITE.

Bij dit artikel is helaas een verkeerde illustratie terechtkomen, namelijk een afbeelding van een vrijkaartje voor de in 1927 eveneens in het Volkspark gehouden elektriciteitstentoonstelling ELRATE, waarover in dit nummer geschreven wordt.

Waarvan akte!
